

TANÍTÓK LAPJA

TANÜGYI ÉS GAZDASÁGI UJSÁG

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

Egész évre 120 L, Félévre 60 L,
Negyedévre 30 L.
Egyes szám ára 4 Leu.

Felelős szerkesztő és kiadó:
GY ERKES MIHLY

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Str. Mihailu Viteaz (Király-u.) 3.
Megjelenik két hetenként.
Hirdetések díja soronként 4 Leu.

Felekezeti tanítók ügye.

Folytatólagos memorandum Anghelescu dr. cultur miniszter urhoz.

Miniszter Ur!

A „Tanítók Lapja“ előbbi számában indokoltuk, hogy miért fordul, a csatolt területeken magyar nyelvű iskoláknál működő tanítóikar, e sajtó organum útján kérelemmel Önhöz és miért nem gyűlésezik, s ezen ülési határozatokat vinné a kiküldött deputatio a miniszter elé, akikkel aztán tárgyalni és megállapodni lehetne, mint tette ezt az Erdély-részi Általános Tanítóegyesület választmánya a február hó 5-én tartott ülési határozatából, amelynek eredményeképpen, mint végérvényes miniszteri rendelkezést hozta, hogy mindazon román felekezeti tanítók, számszerint 1404-en, akiknek államosítása már el van határozva, a legrövidebb idő alatt megkapják állami tanítói kinevezési okmányaikat és ennek alapján megillető fizetésbeli járandóságukat.

Oka ennek az, hogy nincsen a magyar tanítóknak ezidő szerint szervezete.

Rövid pár hét alatt azonban össze fog jönni szervezkedő kongresszusra a szétszórta, erőtlennül és letörötten élő magyar felekezeti tanítóikar is, s ülésüknek főtárgya az lesz, hogy kimutassák: minő áldozatai lettek akarataikon kívül, egyházuk kebelében állásaik betöltésének, s ebből folyólag kérelmező felterjesztést tegyenek az 1919. évi január hó 1-étől esedékes fizetési hátrálékaiknak megnyerése és kiutaltatása érdekében.

Az említett felekezeti tanítók összesége hivatali teendőit az egyház, a szülők és az egész érdekelt környezetük javára megszaki-
tás nélkül, hiven és pontosan végezte; a fenn-

tartó, a törvényekben és rendeletekben előirt fizetési kötelezettségét azonban nem teljesítette, minek következtében a három évi és két hónapi fizetéstelensége miatt végképen leszegényedett, önmaga és családja éhezik, ruhátlanul szenved, a szó teljes értelmében nyomorog.

Ez, a csaknem 4000 főből álló testület megmozdulásra készül, hogy elmaradt fizetése hátrálékait megnyerje, jelen és jövő megélhetését, nyugdíját biztosítsa.

S midőn ezen nagy kérdés helyes megoldásának vezérlő elveiért, az érdekeltek lapunk szerkesztőségéhez fordulnak és annak tanácsát várják; a keserőséggel teljes felhívások sorozatát küldik be közlés végett, mondván: „ha ügyünket nem vesszük kezünkbe, magunk felekezeti tanítók, a szomorú vég következik reánk, mert 30—40 évi ingyenes, éhezéssel, nyomorusággal teljes tanítói szolgálat után, a semmivel való ellátás kálváriája lesz osztályrészünk; kicsavart citromképen, mint a társadalom lenézett helotáit egyszerűen félredobnak. Vagy biztosítják tehát az egyházak fizetéseinket, vagy, ha nem tudják, mi keresünk modus vivendit, de ölbe tett kezekkel nem nézhetjük tovább, sorsunknak nap-nap után való rombadőlését.“

Mi pedig az adott viszonyok között nem jelölhetünk ki más utat, a kétségbeesett helyzetben vergődő, a sok nélkülözéstől elgyötört tanítóság számára, mint cultur Miniszter ur Önnel és Ön által az egész kormányval a tárgyalások beindítására való buzdítást, hogy az Önök jóakaratu intézkedése és közbelépése révén megkaphassák szolgálataik összes hátrálékait és jelenben megillető járandóságukat.

Az 1868. évi XXXVIII-ik t.-c. 138. §-a

szerint: „A tanítók élethosszig választatnak és hivatalból csupán súlyos hanyagság, erkölcsi kihágás, vagy polgári bűntény miatt mozdíthatók el, a tankerületi iskolatanács ítélete folytán. Ily ítéletek azonban megerősítés végett a közoktatásügyi miniszter elé terjesztendők.“

Ezen törvényszakasz tehát állásuk élethosszigan valóságát; az 1907. évi XXVII-ik t.-c. és az 1913. évi XVI-ik t.-c., valamint a 120,000 - 1918. sz. miniszteri rendelet és a Consiliul Drigent 20,300—1919. sz. rendelete pedig a fizetésük mértékét és annak a feltétlen kötelező kiszolgáltatását biztosítják számukra.

Nem eligazítás tehát, amit a tanító hátráléki követeléseire egyes egyházak adnak, hogy: akinek a jelenlegi helyzet nem tetszik, az elmehet; sem az, hogy ha a tanító közgazgatási uton próbálja hátráléki igényeit érvényesíteni, azt az egyházközségek megfélembrezik, hogy így az ügyet huzzák-halasszák.

Ezt a labilis helyzetet lehetetlen tovább tartani, mert nem egy emberről, de egy egész országrész munkában görnyedő tanítóhadsege éhezéséről, esztendőik óta tartó fizetelenségéről van szó, amelyik joggal hivatkozhatik arra, hogyha megtaláltattak a papi

congrua államsegélyeknek kifizetési módozatai: találják meg az illetékes tényezők sürgősen, a fent hivatkozott törvények és rendeletek által biztosított tanítói fizetések államsegélyének megnyerési lehetőségeit is.

S amidőn az ezen tárgyban összeülő magyar felekezeti tanítók congressusának határozatából a kiküldendő deputatio Bukarestbe Ön elé megy Miniszter Ur: ne azt tekintse, hogy a kérdésben levő ügynek politikai része el van-e intézve, hanem az államhatalom erejével adjon megélhetést négyezer magyar felekezeti tanítónak, mint az állam építése munkásainak, mert ezek valóban kifogytak már a türes és várás minden elképzelhető lehetőségéből.

Hittel eltelve várjuk, az érdekelteknek a helyes ut kiválasztása és Önnek miniszter Ur, mint legfőbb állami hatóságnak, teljes odaadással való támogatása révén, ezen nagy ügynek komoly és jó megoldását.

Tanítók Lapja Szerkesztősége.

A szemléltetés pedagógia fontossága a népiskolákban.

A népiskolának célja, hogy a serdülő gyermekekből életerős és gondolkodni képes ifjakat neveljen. De tudjuk azt, hogy a nevelésnek is meg vannak a maga

Szeget-szeggel.

Szegény Laci, oda került, hol nem fáj semmi! Mig élt, vigan élt. Tanítói kötelességének derekasán megfelelt. Mindenki szerette, még a felesége is, pedig: Hej Laci, Laci, mennyit maradtál ki! No hiszen volt is ezért dorgátorium. Julcsa minden nap feladta az inget rá. Feladta darabonként s tartott az öltöztetés egyik kimaradástól a másikig.

— Julcsa te, hallgass ide! Nekem a kimaradásra épen akkora szükségem van, mint a madárnak az erdőre, a halnak a vízre. Ha tanítóbarátaimmal esténként is nem találkozhatom, ha egymás közt eszmét nem cserélhetünk, ha lapot nem olvashatok: elmara-dok a világtól. Ne haragudj hát, ha kimaradok s ha haragszol is, állandóan ne perelj, mert azt ki nem állhatom.

Beszélhetett Laci akármennyit, nem ért az egy megfordított pipaszárat sem.

— Hát nem egyezel bele?

— Nem.

— Azért is kimaradok mindig.

— Azért is kizárlak mindig.

— Nem maradok ki tovább, csak 10—11-ig.

— Ha elmégysz, haza se jőjj!

Hiába volt a tiltakozás, a fenyegetés, Laci elment most is; elment minden este s volt e miatt csőrömpölés minden éjjel, minden nap.

Hát ember vagy Laci, hogy ennek a csete-paténak nem tudod végét szakítani?

Dehogy nem! Felelt önmagának Laci.

November vége volt. Kezdett havazni. Laci úgy örült neki, mint a szánkázni vágyó gyermekek.

— Feleség! Nekem ma este az igazgatóhoz kell mennem statisztika összeállítás végett.

— Jó, de nehogy odaragadj!

Laci azt sem mondta, odaragad, azt sem, hogy nem, hanem annyit mégis odavetett:

— Hát... izé...

Az igazgatónál két kollégája várta. A statisztikát hamar összeültötték, aztán — mert épen nevanapja volt az igazgatónak — következett poharak csengése közt:

»Vigan élünk kis körünkben« című bordal. Ezt megtoldották: »Nem lehet az ember fából, ki kell rugni a hámfából« darabbal. Persze a tánc sem maradt el. Éppen a »csürdöngölőt« járták, mikor egy

követelményei. Nem elég csak az egyéni módszer alkalmazása, hanem szem előtt kell tartani a tanítónak a pedagógia által megszabott feltételeket s lépést kell tartani a kor fejlődésével. Olyan utat kell választani a jó tanítónak, melyik teljesen megfelel ezen követelményeknek. Tisztában kell lennie a nevelés minden ágával. A helyes és okszerű nevelésnek legfőbb kelléke: a szemléltetés, mert ezen alapul a helyes ismeretszerzés. Hogy milyen gondolatkörbe vezet a szemléltetés a serdülő gyermeket az iskolában s hogy milyen hasznos ismereteknek a megalapozója: arról akarok szólni. Aki tanítással foglalkozik és megfigyeli a gyermeknek az érdeklődését a bemutatott tárgy iránt, tudomást szerzett arról is magának, hogy csak így marad egy kis kép a tanult anyagból a gyermek emlékezetében.

Egy alkalommal egyik falusi iskolánkat látogattam meg, hol meglepett a tanítónak különös tanítása s mikor azt kérdeztem tőle, hogy miért tanít ilyen módszer szerint s miért nem halad az új pedagógia törvényei alapján a tanításban, azt felelte: Amit elolvastunk, azt sohasem felejti el; s ha szórul-szóra megtanuljuk, mindig megújul emlékezetünkben.

Nem vontam kétségbe állítását, de példákkal igazoltam, hogy amiről érkeinkkel (látás, tapintás) szerzünk tudomást, az egy örökké bevésott kép marad emlékezetünkben.

Lássuk, ha tulajdonképpen pedagógiailag boncolgatjuk ezen kérdést, milyen bizonyítékokat kapunk? A szemléltetés, tudjuk, kétféle lehet: szenvedő (passzív) és tevőleges (aktív). Ha a gyermek nemcsak látási és hallási érkeinek segítségével jön valaminek a tudomására, hanem saját maga képes előállítani azt a tárgyat, amiről szó van: akkor a szemléltetés szenvedő-

feketeruhás asszony forma valaki betoppan. Még szóhoz sem juthatott, vonakodni sem lehetett, Laci megcsipte s úgy megforgatta, mintha meg lettek volna olajozva. Laci le sem tette, elkapta a másik, azután a harmadik, negyedik s majd kirázták belőle a »szuszt«. Mikor vége volt a komédiának, akkor vették észre, hogy a helybeli plébánost táncoltatták meg. Bánták is őket! Valami sovány bocsánatot kértek tőle, mire ő azt mondta: »Nem baj, sok bennmarad, legalább most kikapám.« Éjfél felé járt az idő, mikor elváltak egymástól. Hullott a hó javában.

Tudjuk, hogy Lacinak többre nem, csak erre az estére volt engedélye. Hazáig azon elmélkedett, hogyan eszközölhetné ki mindenkor kimaradásra az engedélyt.

— Hopp, meg van! Ez a hó éppen érettem esett. No, lássuk mit tudsz Laci!

Ahogy a kapun beérkezett — jó nagyokat lépve — háttal ment lakása elejéig, ott nem fordult meg, hanem vissza a kapuig, ügyelve arra, hogy a nyomokat el ne rontsa. Ez úgy látszik jól sikerült.

— Meg vagyok elégedve magammal — mondta Laci. Most a kész nyomokat kikerülve, elérkezett az ajtóig. Julcsa beeresztette.

— Julcsa! — szólt Laci — rántsd fel a lábbe-

leges, passzív. Itt lép elő, a népiskolának egyik legfontosabb tényezője: a kézügyességre való nevelés (kézimunka) s ezt kell okszerűen és helyesen tanítani. Ha a népiskola első osztályában tanítunk s a dolgokat saját magunk állítjuk elő: a gyermekeknek egy örökké bevésődő kép marad az emlékezetükben, melyet nem fognak elfelejteni. De ha csak szóval ad rá feleletet a tanító: akkor tanítása egyoldalú. Minden érzelme munkában kell legyen a tanítónak, akkor, amikor ismereteket szerez, de ezt csak a kézimunka segíti elő. Ilyenek után kell a népiskola többi osztályában is tanítani, vagyis ismereteket nyújtani.

Tudjuk azt, hogy az érzékleti képzetek, melyeket érzékléssel szerzünk: ismeretünk alapja s ha azokat szemléltetéssel néha felújítjuk, a tárgy fogalmát megerősítik emlékezetünkben. A szemléltetés nagy hatással van a kedélyi életre is, kiváltja ezekben a szép iránti érdeklődést s az ragadja meg figyelmét. A tanítónak kell tudnia, hogy milyen tárgyak szemléltetése ragadja meg legjobban a tanuló figyelmét és azokat kell szemléltetni. A különféle színpompában előforduló tárgyak szemléltetése úgy a természetben, vagy ennek hiányában jól elkészített képen, örökké bevésődik a gyermek fogékony lelkébe. Ha olyan dolgokat szemléltetünk, melyeket ő maga is képes előállítani, meggyőződünk a gyermek cselekvő készségéről; akarata kifejlődik és megállapodik a munkaszeretete s ez a fontos: amit elérni akarunk. Mit tehetünk ebben az irányban és milyen utakon kell haladjunk? Megtanítanak bennünket Pestalozzi, Fröbel, Nagy László s más kiváló pedagógusaink kitűnő munkái, ha azokat elolvassuk.

Milyen legyen most ezek után kartársaim a szemléltetés? Minden oldal. Nem elég csak megmutatni a

lit, vess valamit magadra s jere ki, mert mutatni akarok valamit.

— Nem megyek.

— Ha nem jössz, viszlek.

Kimentek. Laci a kapu felé vezető nyomokra mutatva, gyorsan kérdezte:

— Ezek mik? Ki volt itt? Mikor jött ide?

Julcsa megrökönyödött, hülledezett.

— De jere be, mert meghülsz.

Bementek.

— Szólj, ki járt itt?

— Senki. Ártatlan vagyok.

— Hagyjuk a mosakodást reggelre — mondta Laci. Eljött a reggel. Julcsa kiment, hogy vizsgálja és mérje meg a nyomokat Nem lehetett. Nagy hó esett.

— Ártatlan vagyok, Laci.

— A nyomok nem bizonyítják.

— Hü voltam hozzád, Laci.

— A nyomok mást mondanak.

— Ha minden ellenem van is, az igazság mellett van. Tiszta vagyok, mint a ma esett hó.

— Ám legyen, de a nyomok... oh azok az átkozott nyomok! Miért is nem jöttem haza hamarabb, most a kutya fogva volna, tudnék mindent, de így

tanulónak a tárgyat, hanem oda kell adni a kezébe, hogy így megfoghasa s tudomást szerezzen annak minden tulajdonságáról.

Most már tudhatjuk azt, hogy mivel a szemléltetés olyan nagy fontossággal bír a gyermek lelkiéletének a kifejlődésében a szemléltető oktatás egyik legfontosabb anyaga a népiskolai oktatásnak. A tanítás annál többet ér, minél többet szemléltetünk. Ilyen formán lesz a rendszeres oktatás előkészítője: a szemléltetés.

Nem szabad azért a szemléltetést gépiessé tenni, meg kell figyelni a tanítónak a gyermek megfigyelő képességét s gyakran kell őt a szabadba vinni, hol tér nyílik arra, hogy ők maguk is tehossenek szemléléseket.

(Tárgu-Jiu.)

Moldován János.

DIDAKTIKA.

Hogyan tanítsuk a földrajzt?

Tantestületi értekezés. Irta és előadta: *Albert Vincze* odorheiui állami tanító.

III.*

A térkép jeleinek gyors olvasását könnyen sajátíttathatjuk és gyakoroltathatjuk be a következő módon:

Kihívunk egy gyermeket a táblához s diktálunk egy *képzelt* vidéket és pedig azért *képzelt* vidéket, mert abba mindent rajzoltathatunk. *Tehát*: Vedd a krétát kézbe s a tábla északkeleti részébe rajzolj egy hegyet.

* Minthogy értelemzavaró szedés történt a mult számunkban leadott közlemény részletben, azt egészen újból adjuk e számunkban.

mindjárt megüt a guta.

— Julcsa te, hallgass rám! Ebből a megmagyarázhatatlan sötétből csak egy mód van, hogy tisztánlátáshoz jussak.

— Megfogod, ugy-e? — kérdezte Julcsa.

— Meg én. Addig maradok ki, míg egyszer nyakon csipem.

— Nagyon helyes. Meg fogod látni, hogy ártatlan vagyok.

Laci célt ért. Meg van engedve a kimaradás. A sok eredmény nélküli kimaradás azonban Julcsának türehetlenné kezdett válni, de nem szólhatott, mert az ő beleegyezésével történt.

— Hm. Valamit mégis tennem kellene, hogy Laci többé ne maradjon ki. De mit? Hopp! Meg van. Orvosságot adok be. Lássuk, mit tudsz Julcsa!

A legközelebbi éjszaka, mikor Laci kőrezkedett be, Julcsa csendes hangon azt kérdezte:

— Te vagy-e Pista?

Lacit ez a kérdés úgy mellbe vágta, hogy azt sem tudta, hogy ment be, de bement, szó nélkül lefeküdt s épen úgy nem aludt, mint Julcsa azon éjen, melyen Laci a nyomokat mutogatta. Másnap azzal nyugtatta meg magát, hogy Julcsa Lacit akart mon-

A hogy déli lábánál fekszik egy város, mely *megyei székhely*. (A megyei székhely neve rendesen alá van huzva a térképen.) A városban van egy régi *várrom*, hajdan, mikor még ép volt, vitéz katonák laktak benne. Egyszer ellenség támadta meg a várat, a katonák bátran rohantak ki a várból s megverték az ellenséget. E helyen tehát *csata* volt. Jelöld meg e helyet, az ütközetet emlékezetünkbe idéző térképi jellel! — A város felett emelkedő hegy északi részén van egy *forrás*, melyből egy *patak* ered, keletfelé folyva félkör alakban megkerüli a hegyet és keresztül folyik a városon. A patak a várost elhagyva, nyugatnak veszi útját. Nemsokára két ágra szakad és így folyik tovább. A két ág azonban megint összetalálkozik; *déli* irányba folytatja útját, több kisebb nagyobb kanyarulatot téve. Mit zár be a két szétváló és újra találkozó ág? (1 drb. szárazföldet.) Hogy hívjuk azt a szárazföldet, melyet minden oldalról *víz* vesz körül? (szigetnek.) Miket látunk a patak kanyargós folyása mentén? (félszigeteket, földnyelveket.) A patak nem utazhatik tovább délnek, mert egy *hegylánc* útját állja. Rajzolj egy hegyláncot, mely nyugatról kelet irányába húzódik. A patak ez akadály következtében nyugatra fordul s a hegylánc északi aljában halad tova. A hegylánc déli részén épen a közepe táján ered egy másik patak, mely nyugati irányba folyik, a hegylánc déli lábánál. A hegylánc legnyugatibb pontjánál a két patak összetalálkozik, összefoly és délnyugati irányba együtt folytatják tovább az utat. Hogy hívják azt a helyet, hol az egyik folyóvíz a másikba ömlik? (Torkolat.) A hegylánc déli részéről jövő patak torkolatával szemben a folyó jobb partján van egy nagyközség, honnan egyenesen észak felé egy vasutvonal indul ki. — A hegylánc déli részén, hol a kis patak forrása van, épült egy falu, melynek kitünő

dani, de álmos volt s elvettette.

Akár így volt, akár úgy volt, annyi bizonyos, hogy Laci ez eset után egyszer sem maradt ki.

— Mi van veled Laci? — kérdezték a cimborák.

— Most nem mondom meg, de eljöhet az idő s megtudjátok.

Eljött. Ezüst lakodalma alkalmával mindent elmondott. Elmondta, hogy ment a kaputól az ajtóig és vissza.

Julcsa is elbeszélte, hogy milyen orvosságot adott Lacinak. A jelenlevő öreg plébános szintén közre adta a megtáncoltatás történetét.

Sohasem volt ilyen vig ezüst lakodalom. Arany lakodalomnak is beillet volna. Hogyne, hiszen minden meg volt aranyozva. Megaranyozta a:

»Szeget-szeggel«.

Id. József János.

gyógyforrása és fürdője van. A hegylanc keleti csücskénél terül egy kisebb város. Lakosai mélyen beástak a hegylanc belsejébe s onnan aranyat és ezüstöt hoznak napvilágra. Hogyan nevezzük azokat az embereket, kik a föld gyomrából aranyat, ezüstöt, vasat, sót, kőszenet, stb. értékes dolgokat ásnak ki. (Bányászoknak.) Kik tehát a városka lakói? (Bányászok.) Mi van a város határában? (Bánya.) Hogyan jelöljük meg a térképen azt a helyet, ahol bánya van? (két keresztbe tett kalapácsot rajzolunk.) Rajzold fel a bánya jelét a város mellé!

Most térjünk vissza folyónkhoz, mely folyását dél-nyugati irányba tovább folytatja *mocsaras, nádas* vidéken. Folyónk elhagyva a mocsaras vidéket, utját nyugatnak irányítja és nemsokára három ágra szakadva a tengerbe ömlik, torkollik. Ha a folyó több ágra szakadva ömlik egy másik folyóba, tóba vagy tengerbe, milyen torkolatot alkot? (Delta.) Miért hívják »deltának? (Mert hasonlít a görög »d« (Δ) betűhöz, mely írásjegyet a görögök deltának hívják.) A delta déli ágának balpartján éppen a tengerparton van egy város, melynél a tengeren járó hajók ki szoktak kötni, hogy a magukkal hozott árucikkeket kirakják és új, más vidéken szükséges anyagokkal terheltesse meg. Hogy nevezzük azt a várost, hol a hajók kikötnek? (Kikötő város.) Mivel jelöljük a kikötő helyeket? (Egy horgonnyal.) Jelöld meg! A kikötővárosból országot indul ki s vezet északkeleti irányba, a folyó deltájának kezdete előtt a folyóhoz ér. Itt a folyó két partját *hid* köti össze. Az országot átvezet a hidon, előbb észak, majd északnyugati irányba halad tovább.

De nem folytatom, mert célom csak az eljárás módjának ismertetése, szemléltetése, a kivitel mikéntjének irányadása. Egy ilyen képzelte térkép keretébe rajzoltathatunk mindent, ami csak egy térképen előfordulhat. Gondunk legyen arra, hogy a gyermeket annyira képezzük, hogy amit a tanító mond, azt azonnal rajzolja. Mig a táblához hívott gyermek a táblán, addig a többi a füzetébe a padban rajzol. A rajz befejezte után egy gyermekkel leolvastatjuk a táblára rajzolt képet. Egy másik gyermek a füzetéből olvassa fel ugyancsak ezt a dolgot. Mindkét esetben éberséggel figyel a tanító és a gyermekek, hogy a rajz egyöntetűen készült-e? Hibák nem csusztak-e be. Ha hiba fordul elő, azt azonnal javíttatja. Egy harmadik, negyedik gyermekkel újlag leolvastatjuk ugyancsak ezt a térképet más-más kiinduló pont megadásával.

Helyes és tervszerű irányító kérdések nyomán a leolvasásban a tanuló egy bizonyos rendszert sajátít el. Tankönyv és kapkodás nélkül, önálló gondolkozással lesz a tudnivalók birtokosa. Az így szerzett ismereteknek állandó maradandósággal ura.

Különös figyelmet szenteljünk a haza földjének ismertetésére. Az egyes vidékeket a rajzoló módszer nyomán ismertessük meg. A vidékek megismertetése után a begyakorlásra, a szerzett ismeretek rögzítésére fektessünk súlyt. Románia bármely pontját véve kiindulási helyül, járjuk be az országot szélteben-hosszában — a térképen, utazási modorban. A gyermek

beszéljen mindenről, ami utjába akad.

Mikor ezt tesszük, akkor a gyermek nem csak a jelek leolvasásában, hanem a világtájak irányának felismerésében is alaposan gyakorolja magát. Egy vidék térképének készítése ép oly módon történik, mint a képzelte földrészt rajzolásánál volt látható.

Alkalmos kérdésekkel hívjuk fel figyelmét mindenre. Egy helyről addig tovább ne engedjük, míg mindent el nem mond, mi azon a helyen előfordul. A történelmi vonatkozások kapcsán fűszerezzük tanításunkat történelmi események, mondák elmesélésével. Így a helyet a mondához, regéhez, történelemhez kötiük és viszont. Ezzel az eljárással a képzeteket tárjuk s az igen fontos *asszociáció* jut érvényre.

A gyermekben rejlő tehetségek közül nagyon korán jelentkezik a rajzoló készség. Alig típe a kis ember, ha keze ügyébe akad egy ceruza, kréta, a legtöbb esetben üszkös fadarab vagy holt szén: butorra, falra ákom-bákomot firkál s nevetéssel, tapsolással ad kifejezést tetszésének, örömeinek, hogy rajzol. Éppen ilyen, sőt fokozottabb öröme van a tanulónak, ha vele térképet rajzoltatunk különösen akkor, ha az a rajz sikerült is. A tanító kezdetben ne kívánjon növendékeitől kifogástalan, precíz munkát, hanem elégedjék meg azzal, amit a gyermek adni, produkálni képes. A legprimitívebb produktumot is fogadja megelégedéssel. Megelégedésének adjon kifejezést: dicserjen és buzdítson. Öreg hiba lenne, ép azért óvakodjék attól, hogy a gyermek munkáját lecsepülje, kigunyolja, mert ezzel elkedvetleníti s esetleg egy tehetség kifejlődésének szegi szárnyát.

Csendes foglalkozás, sőt házi feladatul is rajzoltathatunk térképet.

Kedves Kartársak!

Rövidesen összefoglalom azokat a principiumokat, melyeket a földrajz-tanítás alkalmával szem előtt kell tartanunk és amelyek a fentiekben elmondottaknak mintegy összegét adják.

Ne tanítson a tanító a földrajz-tanításnál száraz statisztikát, hanem ismertesse meg a gyermekekkel a térkép jeleit, tanítsa meg a jelek ismerete nyomán a térképről önállóan leolvasni az egyes tudnivalókat.

Oktassa a gyermeket a földrajzi viszonyoknak megfelelően élni, foglalkozni, gazdálkodni. Fejtse ki a tanítás alkalmával az egyes vidékek népeinek gazdálkodási, foglalkozási viszonyait, mutasson rá a helyes vagy helytelen mozzanatokra, jelenségekre.

Tanítsa a gyermeket helyes ítéletek megalkotására, hogy életét az adott viszonyokhoz képest a legokos és célszerűbben rendezhesse be.

A tanult vidékekről, országokról készítsen vázlatos térképeket.

Helyezzen súlyt a concentráció és asszociáció elvére.

A rajzoló módszer alkalmazását, valamint a tudnivalóknak a fentiekben vázolt módon való rögzítését a legmelegebben ajánlom, mert ezzel az eljárással a földrajz nem lesz száraz és unalmas tárgy, hanem élvezetes úgy a tanulóra, mint a tanítóra nézve.

Lévíták.

A szegény egyházak, nyomruságos munkásai a tanítók. A még szegényebb egyházak még nyomoroságosabb munkásai a lévíták.

Ezek héten át tanítanak és az ünnepnapokon, temetésekben stb. lelkészi és kántori teendőket végeznek. És pedig röviden azért, mert a gyenge fizetésre lelkészt egyáltalán kapni nem lehetett. Szülte tehát a lévítákat a pénz- és emberhiány. Az »Egyházi Figyelő« azt írja, hogy ezek alkalmazásával egy szent ügy a sárba esett, a lelkészi állás lealacsonyított, az egyház demokratikus alkotmányán csorba esett. A Tanítók Lapja már megemlékezett, élénken ecsetelve a tanító nyomorult sorsát. Engedelmet kérek arra, hogy mint okl. lévita, e súlyos kitételekre én is válaszoljak.

E földön, a romlottság, irigység, gyűlölet és más bűnök tengerében szentre akadni szinte nem is lehet. De ha van valami, ami szent, azt óvjuk, védjük, becsüljük meg.

Mikor olvastam, hogy egy szent ügy a sárba esett, elszomorodtam és sajnáltam, hogy a kálvini öntudattal gazdag szerző e szomorú eseményt nem írta bővebben körül. Szerettem volna látni azt az ügyet és gondolkodni fölötte, hogy tényleg mégis van e földön szent dolog még ma is. Kutatva, a dolgok mélyére nézve, én is találtam szent, magasztos, krisztusi, sőt isteni dolgot. Ez nem ámitás, nem üres frázis, ez egy örök igazság: ez a tanító-hivatása és munkája. Ez a munka dicsósége. Ez szent ügy, de nincsen a sárba esve, csak ott, hol a tanító munkáját nem becsülik és nem fizetik, ott, ahová nem kell népkultúra, intenzív nevelői munka.

Említi a demokrácián esett csorbát. Hát ugyan mi köze a demokráciának ahhoz, hogy kik hordanak palástot és ha hordanak, kinek engedelmeivel — vagy volt-e népszavazás? Arra sokszor gondoltam, hogy a harcterekről, a kinos fogságból hazaözönlött tanítók ott a Bekecs alatt valami demokrata körben egyesülnek és közös erővel küzdenek a nehéz, gondterhes, ideg-sorvasztó és mégis szent, magasztos munkájuk méltó és nem koldus éh-bérért. Hittem és hiszem, hogy ezek meg is lesznek, ezeket megteremtik ezek az arculcsapások és e csapások nyomában megjelent szegyenpir.

A demokrácia diadala csak azután és akkor jön, amikor az egyházalkotmány nem tűri, hogy a tanítók ezrei nyomorogjanak. Nem tűri azt az egyenlőtlen és igazságtalan bánásmódot, hogy míg egyik egyházköz-ségben a tanító vagy lelkész fizetése az állami tanító fizetését meghaladja, más helyen a tanító gyermekei neveltetését kellett félbehagyja, mivel nem telik a taníttatásra költség, sőt még a család ruházatára sem.

A tanítás nehéz munka. Ahhoz emberi ép egészséges szív, nyugodt lélek kell. Akit ezer gond gyötör, kinek vállalai leroskadnak a nélkülözések terhe alatt,

annak lelke össze van törve, agyon van kinezva és az ilyen tanító ha be is megy a tanterembe, lelke távol marad, a tanítói lakásban övének szenvedésteljes arcát vizsgálja, a nyomor szülte lehulló könnyeket számlálja.

Ilyen sorsban, ilyen körülmények közt élő tanítók soha hajnalhasadást nem hoznak a demokrácia számára. Ott, hol a Bekecs alatt a demokrácián esett csorbáért jajt kiáltanak — nagyon sok az óhéző tanító. Ezeknek a mindennapi munkához kenyér is kell és nem élhet a hatalmasok asztaláról lehullott morzsából. A lelkészi állást senki más, csak a lelkész alacsonyíthatja le és ő is csak a magáét. Az egyéni kiválóságok vagy gyarlóságok nem általánosíthatók és más terhére vagy javára nem írhatók. Az idő nagyon komoly és nem alkalmas arra, hogy a magyarság közé uj és új tűzcsóvát dobjunk.

Egész lényem, testem lelkem úgy érzi, hogy épen eléggé le vagyunk már égve. A gondolat, a forma, mely lelkünkbe oly keserű érzéseket hozott, nem épít, hanem gyújt, pusztít — sajnos, hogy a Bekecs alatt született.

Szülője nem a munkaszeretet, nem a munka megbecsülése és nem a demokrácia volt.

Kerekes János, okl. lévita, őll. tanító.

Hozzászólás

a Tankönyvkiadó, Tanszerkészítő vállalat eszméjéhez.

Érdoklódéssel olvastam a »Tanítók Lapja« ez évi 2-ik száma vezető cikkét, mely a — többek között — a tankönyv irodalmunk fellendítésével is foglalkozik. Szövetkezeti alapon álló tankönyvkiadó vállalat felállítására tesz indítványt a jó tankönyvek hiányát erősen érző tanító-szerkesztő. Eletre való indítvány ez, mely, ha megvalósul, sok kellemetlen naptól menti meg azt, aki tankönyv írásra szánta el magát.

Mert ma, ha a tankönyv kézírata kész, hiába szaladgál a szerző a kiadókhoz, mindenütt egy a válasz: Csak jóváhagyott könyvek kiadására vállalkozunk! A szerző, aki egész biztosan a sovány fizetéséből tengődő tanító, nem rendelkezik annyi pénzzel, hogy a kiadás költségeit fedezze, lemond a tankönyve kiadásáról, vagy pedig egy könyvkiadócégtől kér — s ritkán kap — annyi pénzt, hogy a jóváhagyás díját — könyvenként 150 leut — befizethesse. S nagy elszántsággal elküldi a kéziratban levő tankönyvet az államtitkársághoz, hol csak a legritkább esetekben fogadják el, mivel egy miniszteri rendelet értelmében csak 5 (öt) nyomatott (típerit) példányban fogadható el a jóváhagyás végett beküldött tankönyv. S ha véletlenségből elfogadják, akkor csakugyan ott marad a tankönyv az államtitkárságon — beláthatatlan időre.

Ezt a torturát én eddig — hála az égnek — épen és szerencsésen végig éltem. Négy drb. kéziratban levő tankönyvem van jóváhagyás végett Clujon, de eddig egyikről sem tudok semmit, legfeljebb az iktatói számot. Írásbeli sürgéteire semmi válasz nem

jött, tehát egy félévi részben türelmes, részben türelmetlen várakozás után elmentem Clujra az államtitkársághoz, hol hosszas keresgélés és könyörgés után megtudtam, hogy egy könyvem Aradmegyében, a többi valamelyik Kükküllömegyében van bírálaton, kb. $\frac{3}{4}$ év óta. Igéretet nyertem, hogy a bírálást sürgetni fogja. Ez volt november közepén s ma február vége felé még kevesebbet tudok öt hónapi erős munkám eredményeiről: a négy drb. tankönyvről. Egy teljesen kész tankönyvem itt van nálam, de nem merem elküldeni, mert úgy járna, mint a többiek: semmivé lesz. Megszállott az aggodalom, ha vajjon nem-e történik meg, hogy részleteket másolnak le belőle; francia lapokból kiszedett statisztikai adataimat mások használják fel, az én keserves munkám hasznának tejele másé, az enyém csak a munka utáni fáradtság és a haszon salakja lesz. . . .

Ezek után igazán csak üdvözölni tudom a könyvkiadó vállalat megalakulásának eszméjét, amely ha valóssággá válik, hivatva lesz a tankönyvkiadás mai nehézségein és anyagi akadályain segíteni. S talán segíteni tud majd azon is, hogy a mai bürokrata bírálási mód célszerűbbel cseréltesse fel, mert a mai bírálási rendszer hosszadalmas és a kiadás egyes ember által el nem birhatólag költséges.

Én már a jóváhagyásra beküldött könyveim vizontlításáról teljesen lemondtam. Lemondtam közben a tanítói állásomról is és ma — mint izig-vérig tanító ember — szomorúan látom, hogy a népoktatás visszafelé halad; a tanítói egység csak álom, hiába minden szervezés, ébresztés, a tömeg nem mozdul, érzéketlen, amit nem is lehet csodálni, mikor a napi megélhetés gondjai foglalják le a tanítót, akit az is bánt, hogy ma tanítói képesítés nélkül is lehet tanító az, akinek nem tehetsége, hanem pártfogója van. A régi jó és igaz elvet ma senki sem hangoztatja: Suter ne ultra crepidam! (Suszter maradj a kaptafánál!)

(Arad.)

Szalay Sándor, volt állami tanító.

A tanterv magyar fordítása.

VII.

2. A román nyelv.*

Cél: A román nyelv tanulásának célja az, hogy bevezesse a növendékeket, az olvasás, nyelvtan és mondattan alapján az anyanyelv ismeretébe, úgy hogy azok képesek legyenek megérteni tökéletesen mások beszédét és írását s hogy gondolataikat ki tudják fejezni helyes és szép alakban, úgy írásban, mint élőbeszédben; kifejlessze bennük az olvasás iránti érzéket, hogy ez által magukat folyton képezhessék, hogy megismertesse úgy a népies, mint a művelt irodalommal s hogy mindezek által megismertesse a tulajdonképpeni román nemzeti gondolkodásmóddal és érzéssel.

* Magyar anyanyelvű elemi iskolákban a régi tanterv előírása szerint a maganyelv vevendő tananyagul.

Az anyanyelv tanításának ágai ezek:

1. Gondolkodó és beszélő gyakorlatok — szemléltető tanítás.
2. Olvasás és írás.
3. Nyelvtani, helyesírási, irálytani és irodalmi elemek.

(Folyt. köv.)

HIREK.

Tanítók Lapja jelene és jövője. Az eddig kialakult helyzetből tisztán látjuk, hogy lapunkat ezidő szerint és egyelőre, csak két hetenként és egy ivnyi terjedelemben tudjuk megjelentetni. A február 1-étől jelentékenyen felemelt nyomdai árak mellett a beküldött és ígérlet szerint beküldendő előfizetések jelenlegi mértéke, csak fedezni fogják a kiadásokat, tovább fejlődésre újabb csatlakozások és előfizetési jelentkezések fognak adni anyagi erőt. Átlátjuk mindenkinnek esetleges észrevételezését, hogy lapunk nagyon drága ujság, — de általánosan ismert dolog, hogy egy szaklap, csak az érdekelt karbeli tagok által s azoknak is rendszeren egy kis csoportja által nyer felkarolást, s így bizony egyike sem ful bele a pénz feleslegébe és annak nagy bőségébe. A Tanítók Lapjának is ez a sorsa. Bizunk azonban, hogy az áll. tanítóknak most még mindig távol álló nagy tömegéből újabb megrendelők és előfizetők csatlakoznak; s erős a reményünk arra is, hogy a felekezeti tanítók 4000 főre menő nagy táborából szintén nyerünk további előfizetőket, s ez alapon eredeti célunkat, hogy hetenként megjelenő tanügypolitikai lappá tegyük a Tanítók Lapját, nemsokára elérhetjük. Állami és felekezeti tanítótársaink áldozatkészségétől függ. Közös érdek, közös ügy: a Tanítók Lapja, egyetlen összetartó kapcsunk, védő eszközünk, világító szövetségünk fenntartása, fejlesztése, — csatlakozzók minde-nik tanítótársunk!

Reklamatiok. Lapunk megindulása óta, minden lapszám kiküldése után állandó a panasz, hogy előfizetőink nem kapták kézhez a lapot. Meg lehet győződve mindenik megrendelőnk, hogy mi a megjelölt címekre a legpontosabban expedáljuk; a kiadóhivatalban hiány vagy mulasztás nincsen; hol és miért tévednek el a lapszámok, el sem tudjuk képzelni. Éppen azért kérjük a kimaradó számokat mindig reklamálni; a község nevét, az u. p.-val, románul és magyarul pontosan megírni, ugyszintén az elágazó vasutvonalat, a főbb állomások szerinti elnevezéssel velünk közölni.

Nagy Románia parlamentje. A csatolt részekkel megnagyobbodott Románia parlamentjében van: a régi királyságban kamarai képviselő 179, senátor 87 és 2 egyetemi tanács; Erdélyben: 118 képviselő, 84 senátor, 1 egyetemi tanács; Beszarábiában 51 képviselő, 24 senátor; Bukovinában 17 képviselő, 8 senátor, 1 egyetemi tanács. Összesen van tehát 365 képviselő, 168 senátor és négy egyetemi tanács. Ezen, ezidő szerint üresedésben levő mandátumokra, valószínűleg a kétszeresénél is többen pályáznak.

Új szerű könyvek. Marin Bicintescu bukaresti tanító három, az óvodák számára készült: 1. Képeskönyv, 2. Erkölcsei történetek képekben, 3. Akarsz számolni? című és Számtan képekben az I—II ik oszt. számára, egészen új alapon szerkesztett könyvről emlékezünk meg. Mindezen könyvek a pedagogia új szellemétől vannak áthatva és egy lépés haladást jelente-

nek a tanítás sikeresebbé tétele terén. A szerző, értesítése szerint, mindazoknak, akik meg akarják ismerni ezen könyveket, mutatványt készséggel küld; lakás címe: București 140. Boulevard Pache. Szívesen ajánljuk megismerésre, mert aki bármily keveset tud is románul, értékes hasznát veheti e könyveknek. Szerző egyébképen még ABC és Olvasókönyvet is szerkeszt.

Házasság. Csulak Károly papolci áll. ig. tanító febr. 5-én házasságot kötött Nagy Iluskával. Gratulálunk!

TANÁCSADÓ.

Új állami tanítók fizetéskiszámítása a következők történi: Ha pl. egy ruralis tanítónak 10 évet betöltött előző szolgálata van és nincsen természetbeni lakása, az alapfizetése 800 L., ehez jön két korpótlék 400 L., összesen 1200 L. Ebből levonatik havi nyugdíjjárulék címen 10% = 120 L., marad 1080 L. Levonatik továbbá ennek 50%-a két hónapra felosztva, tehát egy hónapban 25% egyszersmindenkori nyugdíjjárulék címen, vagyis 270 L., marad 810 L. Ehez hozzájárul a drágasági pótlék 200 L., lesz 1010 L. Ebből 400 L. adómentes és a 610 L. után fizet 6% tisztviselői adót 37 L.-t, ami levonatik az 1010 L.-ből s így kézhez kap az illető 973 Leut. A két hónapi 20% levonása után már csak a 10%-os nyugdíjjárulék és a 6%-os adólevonás marad. A nem egész leut, a levonásnál a közelebbi magasabb egészre kerekítettnek ki s így lesz a levonás az 1280 Leuból a 400 L. kivételével a 880 L. adó alá eső összegnek 52:80 L. helyett a 6%-os adója: 53 Leu, amelynek levonása után kézhez kap az illető 1227 Leut. A fizetés-kiszámításnál ezen, valamint a közölt fizetési táblázatnál elmondott kiszámítási tényezők és utasítások, figyelembe veendő, s ez alapon mindenki pontosan meg tudja állapítani fizetésbeli járandóságát és az abból történő levonásokat. Ha esetleg ezeken kívüli összegeket is vonnának le, az iránti felvilágosításért mindig érdeklődni lehet a tanfelügyelői hivatalban.

Szerkesztői üzenetek.

Levelező kartársakat kérjük, hogy leveleiket, levelező lapjaikat lássák el megfelelő mennyiségű postai bélyeggel és 10 bani segély bélyeggel. A hiányos bélyegzés miatt mi mindig kétszeres portódíjat kell fizessünk.

Sulyok István ref. püspök urnak Nagyvárad. A múlt számunkban megjelent »Az utolsó óra« c. cikkünkre küldött releksziót e számunkra későn kaptuk, jövő számunkban hozni fogjuk.

Cs. K. Nagysúrmás. Tanítók Zsebnaptárát a jelen tanévre nem készíthetjük el, mert minden rendelkezésre álló anyagi erőnket a T. L. megindítására kellett felhasználnunk. A jövő tanévre elkészül s így előfizetését fenntartjuk.

L. T. Hadadnásó. Múlt negyed és jelen félévi előfizetését köszönettel vettem; de főképp igen köszö-

nöm a »Returos« urnak küldött üzenetet, hogy a Szilágyban élő öreg és szegény székely góbbé kollega helyette is kifizeti a lap árát. Ezt nem kérjük, nem kívánjuk, de jól esik hallanunk az őszinte ragaszkodás, a munka megbecsülése és az együttérzés javára mondott szavait.

D. J. Lupén. Hat évi hadifogságból hazatért kedves kollegánkat itthon szeretettel üdvözöljük. Az elmaradt járandóságára nézve utmutatást talál a T. L. ez évi 2 ik számának Tanácsadó rovatában. Ha csak annyi akadály van, hogy a tanf. hosszas idő óta még nem terjesztette fel kérvényét, egy beadvánnyal sürgesse meg; még a miniszteriumot is lehet sürgetni, ez nem hivatali, még csak nem is szépségi vagy formai vétség, tisztán önmaga és megőlhete érdekében való kötelessége. Viszont a tanfelügyelő sem kezelheti egy hat évig hadifogságban synylődött tanító ügyét, halogatásokkal, vagy épen kevés jóakarattal.

Ref. iskola igazgatója Panit. A Tanítók Lapja érdekében küldött felhívásunkat Ön, igazgató ur, vagy a tantestület azzal küldi vissza, hogy: »Még ingyen sem kell!!!« Abban a hitben vagyunk, hogy lapunkat e tantestület nem ismeri s így őhelyettük szól a felekezeti iskolák: »Isten kegyelméből« való örökös igazgatója, mert tanító, lapunk ajánlására megfontolt cselekvéssel ilyet nem irhat. Különösen ma, mikor a felekezeti tanítóság egyenként és csoportosan keresi adott helyzete jobbra fordításának a módzatait s ebben való támogatásra a Tanítók Lapját kéri.

F. M. és G. F. Maroshévíz. Mi azt készséggel elismerjük, hogy a felekezeti tanítók Romániának »törvényesen felekküldött polgárai«, de egyebet nem tehetünk, minthogy irni fogunk a T. L.-ban a felekezeti tanítók részére a vasuti féláru jegykedvezmény — az arcképes igazolványok — újbóli megadása érdekében. Ezt azonban nyomósabban a felekezeti tanítók összehívandó nagygyűlésén kell hangsúlyozni és az előterjesztendő kérelmek közé felvenni. Viszont a fel. tanítóársaknak is szíves figyelmükbe ajánljuk a T. L. megrendelését, ill. az arra való előfizetést.

B. A. Nagybodófalva. A Tanítók Lapját nem a magunk személyi érdekeiért indítottuk meg. Az előző levelezések alapján tervet mutattunk be, erre biztató ígéretek kaptunk, amelynek alapján lapunkat tervünk és vállalkozásunk szerint meg is indítottuk. A két első számot leadtuk mindenki áll. tanító és felekezeti iskola címére. A várt előfizetési, sőt megrendelési eredmények is azonban csak a két hetenkénti és egy ivnyi terjedelemben való megjelenésre adtak alapot, azt is csak úgy, hogy magunk minden lapszámra ráfizetünk. Sajnálom magamat, azt a pár száz lelkesedő kartársamat, akik együtt égünk szellemileg és anyagilag: a hallgató, számító és mindig másoktól váró nagy tömeg tanítóságért. Mi, ez a kis tábor is úgy kellene tegyünk, hogy egyes számokra fizessünk valahol elő, ha a mi érdekeinket védő és azok ügyében állandóan dolgozó újságot küldene valaki. Kartársaim! Csak önmagunktól várhatunk mindent, magunk kell megteremtünk összes helyzeti és ellátottsági ügyeinket, különben eligazittatunk úgy, hogy várhatjuk sorsunk újbóli jobbrafordulását. Meggyőződhetik, hogy a legkevésbé sem üzleti vállalkozás a T. L. ahol ajánlgatásokról, kínálatról szó lehetne, hanem a közös nagy érdekeink által teremtett sajtó organum, amelyet a tanítók összességének hozzájárulása kell fenntartson és fejlesszen. Így tessék gondolkozni. Egyébképen írja meg világosan, hogy mit kíván s lássa el levelét megfelelő bélyeggel.